

Eksámen

29.11.2016

SFS1002

Davvisámegiella vuosttašgiellan, Sámeigiella1

Fidnofágalaš oahppoprográmma jo2

Eksámendiedut	
Eksámenáigi	4 diimmu
Veahkkeneavvut	Eksámenis leat buot veahkkeneavvut lobálaččat, earret Interneahтта ja eará readdut maiguin sáhtta nuppiiguin gulahallat. Jorgalanprográmmaid ii ge leat lohpi geavahit.
Gáldogeavaheapmi	Jus geavahat gálduid vástádušas, galggat daid almmuhit dainna lágiin ahte lohkki sáhtta daid gávdnat. Go geavaha neahttavuđot veahkkeneavvuidd eksámenis, lea dehálaš dárkkistit ahte kandidáhtat eai sáhte gulahallat earáiguin (mearkaša ovttaščállin, chat, buot vejolašvuodát lonohallat dieđuid earáiguin) eksámenbotta.
Mildosat	Miellddus 1: “Vuosttaš bargobiras-app:a sámegillii”. http://avvir.no/oddasat/2015/11/vuosttas-bargobiras-appa-samegillii Miellddus 2: “Niehku buktá rávvaga”. https://www.nrk.no/sapmi/99.-nigola_-samegillii_-1.12112712 Miellddus 3: Árvvoštallaneavttut čálalaš eksámenii, SFS 1002, Sámegeilla 1
Eará dieđut	Eksámenčoakkáldagas leat guokte oasis, A- ja B-oassi. A-oasis (oanehis čáluš) lea okta bargobihtta maid galggat vástidit. B-oasis leat njeallje bargobihtta. Don galggat válljet <u>ovtta</u> dain bargobihtáin ja čállit guhkes čálloša. Merke dárkilit guđe bargobihtta leat vástidan. Čálasturrodat: 12 Linnjáiđ gaska: 1,5
Árvvoštallaneavttut	Árvvoštallan eavttut leat miellddusin.

A – oassi: Oanehis čálus

Don galggat čállit oanehis čállosa mas leat sullii 200 sáni.

Jorgal/heivet teavstta sámegillii ja čilge oanehaččat movt ođđa sánit ráhkaduvvojit sámegiela ja movt loatnasánit heivehuvvojit.

«Vi surfa på internett og drømte om alt vi skulle oppleve. Jeg leste alt om skisteder, skiteknikk og skihelter, Per levde på YouTube og Myspace. – Hør på denne! Pleide han å si, og så skrudde han den dårlige pc-høytaleren på maks. Da han fikk BOSE øretelefoner forsvant han nesten inn i dem. Han ville spille rock.»

(Teakstaoasáš lea vižžon: Siri Broch Johansen (2014): *Jeg er en skiløper*)

Kommentára:

Bargobihtta lea guovtti oasis. Álggos galggat jorgalit/heivehit teavstta dárogiela sámegillii. Dasto galggat čilget movt ođđa sániid sáhtta ráhkadit ja movt loatnasániid fas heivehit sámegillii.

B – oassi: Guhkes čálu

Vállje ovtta dán bihtáin. Čále bargobihtá nummara ja hutkka ieš bajilčállaga. Guhkes čálloš berrejit leat sullii 400 sáni.

Bargobihtá 1

Teaksta: “Vuosttaš bargobiras-app:a sámegillii” (Miellodus 1)

Loga dán teavstta (miellodus 1). Čilge manne fitnodat lea mearridan ráhkadit dán applikašuvnna. Makkár jurdagat dus leat dán ektui? Leago dárbblaš sámegillii beassat dearvvašvuoda, biras ja sihkarvuoda (DBS/HMS) áššiid meannudit?

Kommentára:

Don galggat ovdanbuktit teavstta váldodieđuid. Dasto galggat almmuhit iežat jurdagiid áššái. Čájehan dihte buori gelbbolašvuoda fertet vuoduštit oaiviliiddát ákkastallamiin.

Bargobihtá 2

Teknologiija lea áiggiid čađa rievdan. Mii du mielas lea buorre/ii buorre teknologiija ovdáneami? Jurddaš earenoamážit iežat fágasuorggi ja čále teavstta dán birra.

Kommentára:

Don galggat čállit teavstta mas čilget teknologiija ovdáneami ja oaiviliiddát dasa. Lea maid vuogas muitalit makkár vásáhusat dahje jurdagat dus alddát leat dán ektui. Buori gelbbolašvuoda čájehat go teavsttas lea buorre struktuvra ja vudolaš refleksuvnna.

Bargobihtta 3

Teaksta: “Niehku buktá rávvaga” (Mieiddus 2)

Loga teavstta (mieiddus 2). Čilge oanehaččat muitalusa sisdoalu. Selvet movt muitalusat ja máidnasat čatnasit árbevirolaš máhttui. Sáhtát maiddái ovdamearkan atnit eará muitalusaid maid dovddat.

Kommentára:

Bargobihtta lea guovtti oasis. Álggos galggat čilget muitalusa sisdoalu. Dasto galggat selvehit movt muitalusat/máidnasat čatnasit árbevirolaš máhttui. Buori gelbbolašvuoda čájehat go du teavsttas lea temáhtalaš čanastus ja ulbmillaš struktuvra.

Bargobihtta 4

“In ipmirdan maidege iddes go morihin. Mus bávččagii olles gorut, in nagodan lihkkat. Veallájin ja gehččen rohpái. Fáhkka huikkádii.....”

Joatkke ja čále kreatiivvalaš teavstta dán álggu vuodul.

Kommentára:

Dán bargobihttas galggat čállit kreatiivvalaš teavstta. Don galggat čájehit šáŋramáhtu ja gielalaš váikkuhangaskaomiid hábmedettiin teavstta. Don čájehat kreativitehta das movt geavahat giela, movt struktureret teavstta, ja makkár perspektiivvaid ja lahknanvugiid válljet.

Vuosttaš bargobiras-app:a sámegillii

Dál lea almmuhuvvon ođđa appa man sámi fitnodagat sáhttet geavahit bargobiras áššiid olis. Preassagovva: Mellora AS

Vaikke eai ožžon ge doarjaga Sámedikkis, buvttadit ođđa bargobiras app:a sámegillii, de fitnodat liikká čadahii prošeavtta.

Berit Marie Lise Eira

Neahttajodíheaddji

11:51 Skábmamánu 18. beaivi 2015

– Min ovttasbargoguoimmit Nordic HSE Groupas evttohedje ahte eat go ráhkadivččii dán app:a sámegillii. Nu mii jurddašišgođiimet dán birra, ja imaštalaime manne eai gávdno álkes elektrovnnalaš rapporterenreaidut sámegillii Dearvvašvuoda-, biras- ja sihkkarvuoda dáfus (DBS). Mii jearaimet de: leago nu ahte sámi álbmogis ii leat mihkkege dahkamušaid DBS:in. Diehttelasat ii leat nu, de gávnaheimmet ahte lea

buorre jorgalit dán sámegillii maid, čilge beaivválaš jođiheaddji Trond Hansen preassadieđáhusastis.

Mellora AS fitnodat, mii lea ráhkadan dán buktaga mii lea nammaduvvon Norgga buoremus bargobirasbuvttan, lea áiddo gárven sámegiel veršuvnna «HSEQ Free» app:as.

Mellora AS ráhkadii 2012:s dan mii šattai máilmmi vuosttaš smarttelevudna-app man bokte sáhtta rapporteret spiehkastemiid, áicamiid, «meastadáhpáhusaid» ja buoridanmoniid dearvvašvuoda, birrasa, sihkarvuoda ja kvalitehta dáfus.

Dađistaga leat maid ođastan applikašuvnna nu ahte sáhtta maiddái dokumenteret nu gohčoduvvon sihkaris-barggu analysa, dárkkistemiid ja diibmoregistreremiid.

100 duhát geavaheaddji

Dán buktaga geavahit fitnodagat iešguđet surggiin sihke Norggas ja olgoriikkas. Nuvttá veršuvnna leat badjel 100 000 geavaheaddji háhkan.

– Mii válljiimet Sámedikkis ohcat ruhtadoarjaga ráhkadit dán sámegillii, go gárte oalle olu golut. Dađi bahábut eat ožžon sis goassege vástádusa, ja mii ieža govččaimet buot goluid, dadjá Hansen.

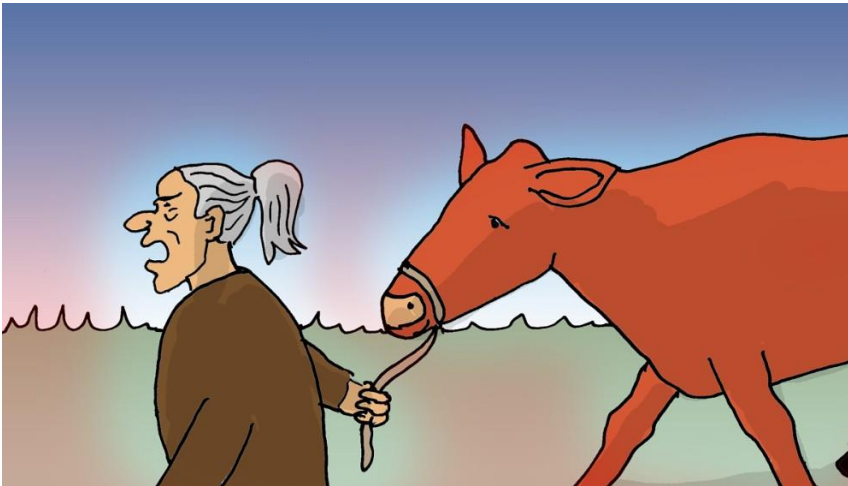
Mellora AS beaivválaš
jođiheaddji Trond Hansen.
Preassagovva: Mellora AS

Álkit geavahit eatnigiela go amasgiela

Sámegielat app:ain sáhttet geavaheaddjit álkit reporteret ja maŋŋil meannudit sihke dáhpáhusaid mat goasii gárte bártin, sihkarvuodadárkkistemiid ja riskaárvoštallamiid.

– Vaikke eai soaitte leat nu máŋggas gain lea sámegiella váldogiellan, de jáhkán liikká ahte sidjiide geat gullet dan jovkui, lea álkit geavahit sámegiela go dárogiela dahje eangalasiela, loahpaha Trond Hansen.

Gáldu: <http://avvir.no/oddasat/2015/11/vuosttas-bargobiras-appa-samegillii>

GOVVA/Illustratevra: Runar Balto

Go moai galggaime hukset viesu ja náveha dása, de moai manaime oadđit dan dievvái.

Lei nu ahte ledje boares olbmot lohkan: galgá mannat oadđit, vai niegada lea go buorre, ráfálaš báiki. Ja moai gal manaime ja nohkaime.

De mun niegadan boares áhkku boahotá, vázzá, ja das lea firkkal vel birra, ja hui skolppas. Manai dohko návehii ja balddii doppe gusa, logai álggos ahte su gussa lea mannan dudno návehii, ja son ferte goit dan viežžat.

Mun logan: "Dan don gal vieččat olggos".

Na dat gal bođii olggos dainna gusain, iige leat nu buoremelas dan gussii, veahá huškuladdá dan.

Mun logan: "Ii nie gal ábut šibiha, dan ferte fiidnát doalvut."

Ja dat doalvvui gusa duohko daid stuora geđggiid guvlui. Dat lei bahás mielas dan iežas gussii, go manai dan návehii. Lei dego dainna unohisvuohta. Ii hal munnje gal čájehan maide bahávuođaid, muhto dušše huškulii dan gusa, go lea mannan dohko olbmuid návehii.

Na, diet dat gal lei várra nu ahte ii dat lean goit suhttan munnuide, iige munnos gal leat leamaš mihkke erenoamaš bárttiid dán báikkis. Moai ceggiime náveha nuppe sadjái, ean moai de gal dakko ceggen, duohko gosa leimme álggos áigon. De moai rievdadeimme dan, ean moai diehko gal daga náveha. Diet ii leat riehta, moai gal dagaimme eará sadjái de, áibbas nuppebeallái.

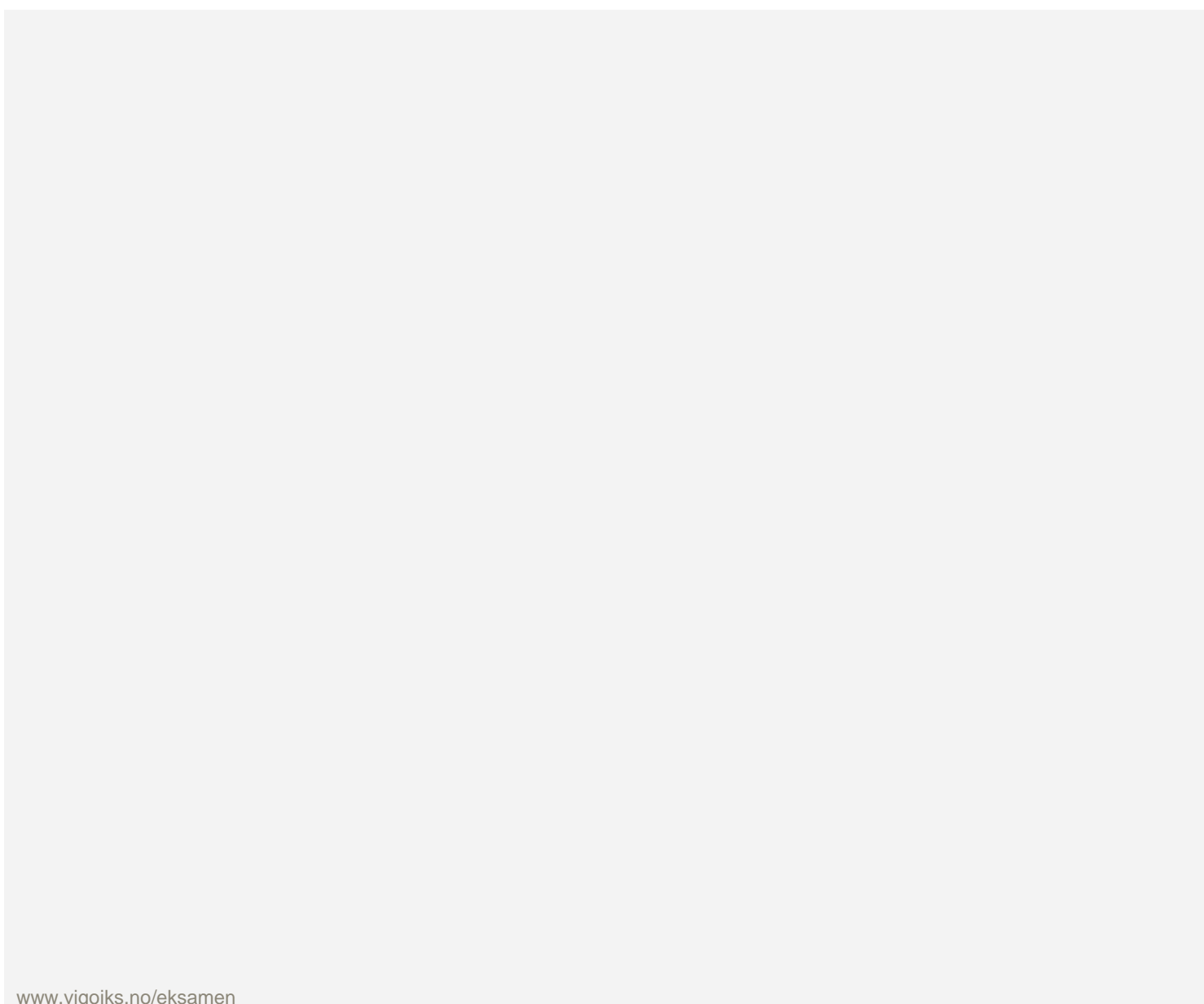
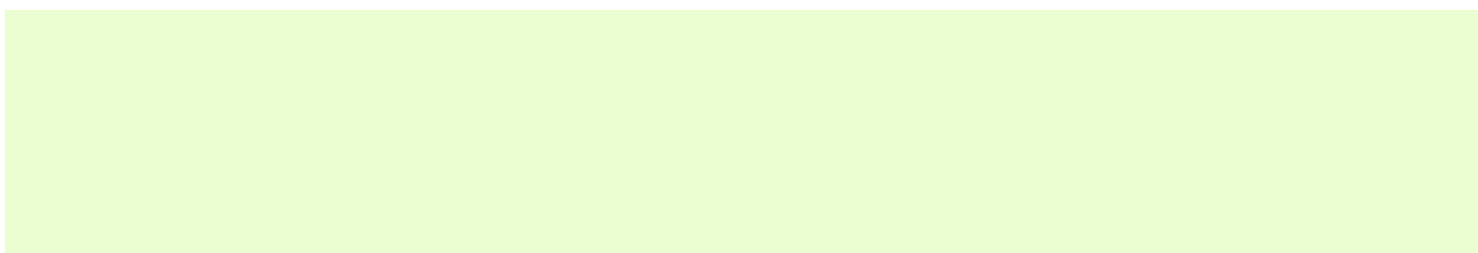
Gáldu: <https://www.nrk.no/sapmi/99.-nigola - samegillii -1.12112712> (Vižžon: 24.10.16)

Miiddus 3: Árvvoštallaneavttut čálalaš eksámenii, SFS 1002, Sámeigiella 1

	Árvosátni 2	Árvosátni 3-4	Árvosátni 5-6
Obbalaš árvvoštallan	Eksámenvástádus gulahallá muhtin muddui vástádussan bargobihtáide	Eksámenvástádus gulahallá vástádussan bargobihtáide	Eksámenvástádus gulahallá čielgasit ja dárkilit vástádussan bargobihtáide
Sisdoallu ja huksehus	Eksámenvástádusas <ul style="list-style-type: none"> - lea sisdoallu mii čájeha muhtin muddui sisdoalloipmárdusa - lea sisdoallu mii muhtin muddui vástida bargobihtáid - leat teavsttat mat muhtin muddui muitalit, govvejit, selvehit ja/dahje reflekterejit ulbmillaččat - lea muhtin muddui temáhtalaš čanastus ja eaŋkilis struktuvra 	Eksámenvástádusas <ul style="list-style-type: none"> - lea sisdoallu mii čájeha sisdoalloipmárdusa - lea sisdoallu mii vástida bargobihtáid - leat teavsttat mat eanaš osiin muitalit, govvejit, selvehit ja/dahje reflekterejit ulbmillaččat - lea oalle buorre/buorre temáhtalaš čanastus ja struktuvra 	Eksámenvástádusas <ul style="list-style-type: none"> - lea sisdoallu mii čájeha hui/earenoamáš buori sisdoalloipmárdusa - lea sisdoallu mii relevanttat vástida bargobihtáid - leat teavsttat mat muitalit, govvejit, selvehit ja/dahje reflekterejit ulbmillaččat - lea hui/earenoamáš buorre temáhtalaš čanastus ja ulbmillaš struktuvra
Giella ja formálalaš gálggat	Oahppi <ul style="list-style-type: none"> - hálddaša muhtin muddui hábmennjuolggadusaid, cealkkahuksehusa, ortografiija ja gaskamearkkaid - geavaha muhtin eaŋkilis gielalaš váikkuhangaskaomiid - čujuha muhtin gállduide 	Oahppi <ul style="list-style-type: none"> - hálddaša oalle bures/bures guovddáš hábmennjuolggadusaid, cealkkahuksehusa, ortografiija ja gaskamearkkaid - geavaha eaŋkilis gielalaš váikkuhangaskaomiid - čujuha gállduide 	Oahppi <ul style="list-style-type: none"> - hálddaša hui/earenoamáš bures guovddáš hábmennjuolggadusaid, cealkkahuksehusa, ortografiija ja gaskamearkkaid - geavaha váikkuhangaskaomiid dihtomielalaččat. - čujuha čorgadit gállduide

Árvosátni 1 muitala ahte vástádusas lea hui vuollegis gelbbolašvuohta fágas, dahje ahte oahppi oppalaččat vástida áibbas eará go dan mii jerrojuvvo bargobihtás.

www.vigoiks.no/eksamen